

Warszawa, dn. 26.03.2019 r.

Prof. dr hab. Andrzej Piotr Wiatrak

Uniwersytet Warszawski, Wydział Zarządzania,

Katedra Teorii Organizacji i Zarządzania, Zakład Zarządzania Publicznego

Recenzja pracy doktorskiej Mgr Mariusza Pyry
pt.: „Oddziaływanie państwowych wyższych szkół zawodowych
na rozwój lokalny w regionie lubelskim”

I. Formalna podstawa recenzji

Recenzja rozprawy doktorskiej Pana Mgr Mariusza Pyry została przygotowana na podstawie decyzji Rady Wydziału Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego (pismo z dnia 4 lutego 2019 r. – podpisane przez Dziekana Wydziału Dr hab. Ryszarda Katę – prof. UR).

II. Ocena doboru problematyki badawczej i tematu rozprawy

1. Państwowe wyższe szkoły zawodowe zaczęły powstawać w Polsce pod koniec lat dziewięćdziesiątych XX w. na mocy Ustawy przyjętej 26 czerwca 1997 r. Celem powołania tych uczelni było m. in. wyrównywanie szans rozwojowych i edukacyjnych, gdyż tworzone one były w obszarach o niskiej dostępności publicznego szkolnictwa wyższego. Uczelnie te funkcjonują 20 lat, a nie ma szerszej oceny ich funkcjonowania, czy spełniły one swoją rolę, jakie mają znaczenie w ośrodkach podregionalnych itd. Doktorant w niniejszej pracy podejmuje się próby oceny tych zagadnień, dlatego też dobór problematyki badawczej i tematu rozprawy uważam za właściwy, pozwalający „wejść w lukę badawczą”.
2. Problematyka badań jest zatem aktualna, a zagadnienia podjęte w pracy mają znaczenie poznawcze i praktyczne, co podkreślono w problemie badawczym i celach badawczych recenzowanej pracy, a potwierdza – jej lektura.

3. Reasumując uczynienie przedstawionej problematyki przedmiotem rozprawy doktorskiej jest ciekawym wyzwaniem, którego rozwiązanie może być podstawą uzyskania stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk ekonomicznych.

III. Ocena celów pracy i hipotez badawczych

1. „Głównym celem badawczym było „... rozpoznanie istoty i zakresu (płaszczyzn) oddziaływania państwowych wyższych szkół zawodowych na lokalne otoczenie społeczno-ekonomiczne oraz stworzenie modelu ich funkcjonowania i kierunków rozwoju, w aspekcie wypełniania misji dla gospodarki i społeczeństwa” (s. 8-9).
2. Cel główny ma charakter dwuczłonowy, z jednej strony oddziaływania państwowych wyższych szkół zawodowych na otoczenie, a z drugiej – wskazanie na model ich funkcjonowania. Cele pomocnicze uszczegóławiają zakres pracy i określają kierunki badań, które będą podejmowane do ich zrealizowania
3. Uzupełnieniem założeń badawczych, ale w połączeniu z problemem badawczym i celami pracy, było sformułowanie 3 hipotez.
4. Przyjęte cele i hipotezy badawcze pracy są ściśle powiązane z jej tytułem. Nie mam zastrzeżeń do sformułowania celów pracy i hipotezy nr 3, natomiast hipotezy nr 1 i nr 2 są sformułowane zbyt ogólnie. Wydaje mi się, że należałoby je rozszerzyć, bardziej osadzić w otoczeniu działania tych uczelni. I tak np. w hipotezie nr 1 na końcu można byłoby dodać „...na szczeblu regionalnym i lokalnym”, a w hipotezie nr 2 – uszczegółowić o jakie to funkcje rozwojowe chodziło.
5. W sumie mimo zastrzeżeń do formułowania hipotez założenia badawcze recenzowanej pracy oceniam pozytywnie, gdyż pozwalają – moim zdaniem – określić zakres jej problematyki badawczej i zagadnień analizowanych w kolejnych rozdziałach.

IV. Ocena zakresu rozprawy, źródeł informacji i metod badawczych

1. Źródłami informacji były: literatura przedmiotu, dane statystyczne, normy prawne, raporty, rankingi, strategie oraz wyniki własnych badań przeprowadzonych na podstawie kwestionariusza badań w formie ankiety. W pracy brakuje jednak przedstawienia tych kwestionariuszy, które mogłyby się znaleźć w jej aneksie.
2. Literatura przedmiotu cytowana w recenzowanej pracy liczy 216 pozycji z ekonomii i zarządzania, przy czym 25% pozycji pochodzi z literatury zagranicznej. Dobór literatury przedmiotu i jej cytowanie obejmowały wszystkie aspekty związane z tematyką rozprawy doktorskiej, a Autor wykazał się jej znajomością i dobrą prezentacją. Zakres cytowania literatury przedmiotu był prawidłowy i pozwalał na realizację założeń badawczych przyjętych w pracy, ale zagadnienia dotyczące rozwoju regionalnego i lokalnego mogłyby być szerzej opisane
3. Przyjęty tytuł, cele i hipotezy badawcze wyznaczyły zakres pracy, którym było zbadanie miejsca państwowych wyższych szkół zawodowych w szkolnictwie wyższym w Polsce, kierunków i uwarunkowań ich rozwoju oraz wpływu na otoczenie lokalne i regionalne, przy czym:
 - *zakres przestrzenny* – obejmował województwo lubelskie, a w szczególności trzy powiaty: bialski, chełmski i zamojski, a zwłaszcza Państwową Szkołę Wyższą im. Papieża Jana Pawła II;
 - *zakres przedmiotowy* – obejmował państwowe wyższe szkoły zawodowe, charakterystykę ich działalności oraz uwarunkowania funkcjonowania;
 - *zakres czasowy* – obejmował okres od końca lat dziewięćdziesiątych XX wieku do czasów współczesnych, przy czym badania przeprowadzono w latach 2015-2016;
 - *zakres podmiotowy* – obejmował częściowo losową, a częściowo celowo dobraną próbę składającą się z: 45 pracowników badanych szkół z woje-

wództwa lubelskiego, 340 studentów z tych szkół, 51 osób z jednostek samorządu terytorialnego powiatów bialskiego, chełmskiego i zamojskiego oraz 61 przedsiębiorców z tych powiatów.

4. Sposób zbierania materiałów i prowadzenia badań ilościowych dla tego typu pracy był właściwy.
5. Analiza zebranego materiału została przeprowadzona głównie w oparciu o wskaźniki struktury (np. współpracy uczelni w tworzeniu programu rozwoju lokalnego), ale także metodą analizy ekonomicznej i finansowej, metodą efektywności technicznej opartej o model DEA oraz metodą analizy SWOT. Przygotowane w ten sposób wyniki badań były podstawą syntezy i uogólnień, a następnie opisu omawianych zagadnień. Zastosowane narzędzia analizy zebranego materiału nie budzą zastrzeżeń i w sumie oceniam je pozytywnie.

V. Ocena układu pracy

1. Na treść rozprawy – liczącej 334 strony – składa się: 5 rozdziałów pracy oraz wstęp, zakończenie, bibliografia, spis tabel i rysunków.
2. Rozdział 1 (teoretyczny) jest wprowadzeniem w badaną problematykę na podstawie literatury przedmiotu, a jednocześnie ukazania miejsca i roli państwowych wyższych szkół zawodowych na szczeblach regionalnych i lokalnych. Pozostałe cztery rozdziały mają charakter empiryczny, w których scharakteryzowano ten system kształcenia, jego oddziaływanie na otoczenie z punktu widzenia różnych perspektyw i wyników badań poszczególnych grup interesariuszy, wraz z oceną funkcjonowania tych szkół. Taki układ rozprawy sprawia, że ma ona charakter empiryczno-teoretyczny, ukazujący przede wszystkim wyniki własnych badań Doktoranta, które pozwalają poznać omawiane zagadnienia z różnych punktów widzenia.
3. Chociaż przyjęty układ pracy pozwala ukazać problematykę badawczą oraz odpowiedzieć na postawione cele, ale nie jest optymalny. Po pierwsze zagadnienia dotyczące rozwoju regionalnego i lokalnego – jak już pisałem – po-

winni być szerzej opracowane ze względu na rolę państwowych wyższych szkół zawodowych na szczeblu podregionalnym, o czym traktują poszczególne rozdziały pracy. Autor przedstawia różne teorie rozwoju regionalnego i lokalnego, a brakuje ich oceny z punktu widzenia realizacji założeń badawczych. Stwierdzenie, że „... przedstawione ... koncepcje mogą być wykorzystane do analizy i oceny oraz wykreowanie innego, własnego spojrzenia poruszane w niniejszej pracy” (s. 40) jest zbyt ogólne i nie wskazuje według jakiego paradygmatu będą prowadzone rozważania. Po drugie punkt 1.6 „Znaczenie inwestycji w sferze szkolnictwa w procesie rozwoju ekonomiczno-społecznego” jest zbędny, gdyż niewiele wnosi do treści pracy i jest także zbyt ogólny. Po trzecie tytuł punktu 1.7 „Idea społecznej odpowiedzialności szkoły wyższej nie jest zgodny z jego treścią. Po czwarte punkt 4.1 powinien być w rozdziale trzecim, po punkcie 3.3. Po piąte model funkcjonowania państwowych wyższych szkół zawodowych mógłby być szerzej opracowany, najlepiej jako osobny rozdział. I po szóste część wnioskowa pracy mogłaby być szerzej opracowana.

VI. Ocena merytoryczna pracy

1. Niezależnie jednak od uwag o strukturze pracy podkreślić należy, że Doktorant postępuje zgodnie z regułami pracy naukowej, ukazując badane zagadnienia z punktu widzenia teorii, a następnie – na podstawie analizy wyników własnych badań, ale także z uwzględnieniem literatury przedmiotu. Doktorant wykazał się znajomością poszczególnych omawianych zagadnień dotyczących funkcjonowania państwowych wyższych szkół zawodowych. Treść poszczególnych rozdziałów pracy pozwala poznać omawiane zagadnienia zarówno w warstwie teoretycznej, jak i empirycznej, przy czym tak druga jest szerzej – o czym była już mowa – opracowana i dostarcza więcej informacji i wiedzy na temat publicznego wyższego szkolnictwa zawodowego
2. Ujęcie tematyki badań jest aktualne i dotyczy zagadnień, które dotychczas nie były rozpoznane. Pozytywnie oceniam podjęcie badań, które wchodzą w

nowy obszar, gdyż pozwalają zweryfikować opinię na temat badanych uczelni i ich roli w otoczeniu, a tym samym dostarczają opinii na temat dalszego ich funkcjonowania i kierunków zmian. Tak też jest w tym przypadku, wyniki badań własnych Doktoranta wzbogacają dorobek w tym zakresie i mogą być podstawą współpracy poszczególnych grup interesariuszy, ale także polityki edukacyjnej i polityki regionalnej oraz kierunków kształcenia i zakresu działań tego typu uczelni.

3. Wyniki badań pozwoliły zweryfikować założenia badawcze, wskazując, że uczelnie zawodowe powinny być ukierunkowane na potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego, prowadząc kształcenie o profilu praktycznym, związanym z obszarem ich działania. W sferze społeczno-kulturowej ukierunkowanie to powinno obejmować nie tylko praktyczne kierunki kształcenia, ale także działania na rzecz społeczności, jak kampanie społeczne dotyczące zdrowia, sportu, kultury, edukacji, współdziałania itd. Natomiast w sferze ekonomicznej działania państwowych wyższych szkół zawodowych powinny obejmować kształcenie na rzecz lokalnego i regionalnego rynku pracy, podnoszenie jakości zasobów pracy, wspieranie lokalnych przedsiębiorców wiedzą ekspercką i doradztwem, współtworzenie organizacji na rzecz biznesu, prowadzenie badań na rzecz obszaru oddziaływania uczelni, kształtowanie nowej jakości przestrzeni poprzez współpracę z jednostkami samorządu terytorialnego i udział w organizacjach klastrowych itd. Przykładem takich działań może być Państwowa Wyższa Szkoła im. Papieża Jana Pawła II, w której funkcjonuje Centrum Badań nad Innowacjami oraz Regionalne Centrum Badań EKO-AGRO-TECH. W rezultacie takiego współdziałania jest możliwość oddziaływania na lokalny rynek pracy. Już dzisiaj można zauważyć, że kierunki kształcenia w województwie lubelskim w większości obejmują zawody deficytowe. Absolwenci tych uczelni dosyć szybko znajdują zatrudnienie na lokalnym i regionalnym rynku pracy, co potwierdza słuszność powołania tego typu szkół. Wyniki badań wskazują na przydatność tej formy kształcenia, ale także na potrzeby jej doskonalenia i dalszego dostosowania profili zawo-

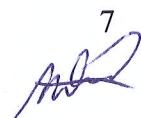
dowych absolwentów dla potrzeb biznesu. Przedsiębiorcy wskazywali bowiem na niedostateczne kompetencje zawodowe i umiejętności praktyczne absolwentów.

VII. Ocena formalna pracy

1. Praca doktorska została przygotowana w Państwowej Szkole Wyższej im. Papieża Jana Pawła II pod kierunkiem profesora zwyczajnego tej uczelni Prof. dr hab. Mieczysława Adamowicza oraz Dr Lidii Kaliszczyk z Uniwersytetu Rzeszowskiego – jako promotora pomocniczego.
2. Recenzowana praca – jak wynika z jej treści – została przygotowana w ramach dziedziny nauki ekonomiczne, w dyscyplinie ekonomia, a uzupełniającą w dyscyplinie nauki o zarządzaniu.
3. Cytowana literatura jest – o czym była już mowa – została poprawnie podana.
4. Rozprawa została napisana przystępnie, z właściwym słownictwem dla nauk ekonomicznych.
5. W rozważaniach Doktorant zachowuje logiczny ciąg wywodów, wykazując się umiejętnością prezentacji zjawisk oraz w większości poprawnością wnioskowania i interpretacji wyników.
6. Umieszczone w tekście tabele, rysunki i wykresy – starannie pod względem formalnym przygotowane – wzmacniają wartość informacyjną pracy, ale szkoda, że Autor analizując kolejne zagadnienia – nie w pełni uwzględnia powiązanie zawartych tam danych.

VIII. Ocena pod względem kwalifikacyjnym

1. Biorąc pod uwagę ocenę: doboru problematyki badawczej i tematu rozprawy, celów pracy i hipotez badawczych, zakresu rozprawy, źródeł informacji i metod badawczych, układu pracy oraz ocenę merytoryczną i formalną pracy należy stwierdzić, że praca ta spełnia wymogi rozprawy doktorskiej.

7

2. Doktorant – o czym już pisałem – wykazał się znajomością badanej problematyki, przeprowadził badania, których wyniki pozwoliły wzbogacić istniejącą wiedzę dotyczącą miejsca państwowych wyższych szkół zawodowych w systemie edukacji oraz w środowisku lokalnym i regionalnym, a także uwarunkowań ich funkcjonowania.
3. Zgłoszone uwagi i zastrzeżenia, niektóre o charakterze dyskusyjnym, nie zmniejszają wartości recenzowanej pracy, ale chciałbym, aby zmusiły Doktoranta do innego sposobu spojrzenia i być może poprawy pracy, jeśli byłaby publikowana w postaci artykułów lub w całości oraz ewentualnie w przygotowaniu kolejnych badań.
4. Reasumując uważam, że rozprawa doktorska Pana Mgr Mariusza Pyry pt.: *„Oddziaływanie państwowych wyższych szkół zawodowych na rozwój lokalny w regionie lubelskim”* spełnia wymogi pracy promocyjnej na stopień doktora nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia, a Doktorant – po dopełnieniu wszelkich formalności – może być dopuszczony do publicznej obrony swojej pracy. Taki też wniosek stawiam do Rady Wydziału Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego.

